

Žaižaruoja gyvenimo džiaugsmas

Jolanta KAZEMĖKAITYTĖ
ŪP korespondentė

„Paveikslas turi skambėti ir skleisti geras emocijas“, – savo kūrybinę nuostatą atskleidžia dailininkas, technikos mokslų daktaras Jonas Butkevičius, ryškiaspalvių, veržlaus potėpio paveikslų autorius. Panaši ir jo tėvo, ilgamečio geležinkelininko Prano Butkevičiaus (1920–1994) tapyba. Kėdainių Janinos Monkutės-Marks muziejuje-galerijoje veikia abiejų – tėvo ir sūnaus – kūrybinių paroda „Nuo Šušvės iki Amazonės“.

Abu keliauninkai

P. Butkevičiaus kūrybinis kelias prasidėjo prie Šušvės upės ganant gyvulius, o vėliau driekėsi tik Tėvynėje. Jo sūnų Joną pažinimo troškulys nuginė į daugybę pasaulio šalių, tarp jų – į Peru, kur per džungles teka Amazonė. Ji atiteka ir į Jono paveikslus.

Ilgametis Vilniaus Gedimino technikos universiteto dėstytojas prof. dr. J. Butkevičius kelionių aistrą ir žvilgsnį į aplinką, atspindintį kūryboje, paveldėjo iš tėvo. Ir vienas, ir kitas kartu arba atskirai išmaišė Lietuvą pėsčiomis, automobiliu, baidarėmis.

P. Butkevičiaus svarbiausias tikslas keliaujant po gimtąją šalį buvo semtis išpūdžių gamtoje, ją stebėti bei pieštuku ar anglimi užfiksuoti senuosius stogastulpius, koplytstulpius, koplytėles, kryžius, kitus liaudies meno pavymdžius, bažnyčias, malūnus.

Sūnus apie tėvą

„Tėtė gimė ir užaugo netoli Josvainių esančiame Angirių kaime, Kėdainių valsčiuje. Eidamas ganyti karvių, pasiimdavo kartoną, pieštuką ir piešdavo sėdėdamas prie Šušvės. Prieš karą pėsčias nuėjo į Kauną ir įstojo į Meno mokyklą. Po dvejų metų dėl lėšų stygiaus studijas metė ir dirbo geležinkelyje budėtoju. Su šeima 1957 m. persikėlė gyventi į Vilnių. Baigęs aukštesniuosius geležinkelininkų kursus, 30 metų dirbo inžinieriumi dispečeriu. Išėjęs 1975 m. į pensiją, apsigyveno žmonos Janinos,

P. Butkevičius prie paties sukurto kryžiaus.

mano mamos, gimtinėje Dumsių kaime, Šveicarijos seniūnijoje, Jonavos rajone. Sodino bulves, nevalgė kitų ūkio darbų, bet labiausiai paniro į kūrybą. Čia ne tik daug tapė. Pradėjo drožti iš medžio bareljefus, kryžius, stogastulpius, rūpintojėlius bei kitas skulptūras. Išdrožė Lietuvos kunigaikščių bareljefų. Jo sukurtų medžio paminklų yra kapinėse. Rukloje stovi tėtės drožtas kryžius, skirtas Lietuvos sąjūdžiui atminti. Tėtė su mama sodybą pavertė parku-muziejumi. Ant sienų daug jo paveikslų, o parke – medžio darbų, – pasakoja J. Butkevičius. – Tėtė labai mėgo gamtą. Visi jo paveikslai – peizažai arba naturmortai. Tėtė sakydavo gamtoje iešką spalvų fejerijos (efekto) ir sąskambio. Jis savo tapybos stilių apibūdino kaip ekspresyvų abstrakcionizmą, gimstantį iš gamtos – ne iš abstrakčių sąvokų. Tėvo kūryboje atsispindi jo gilūs dvasiniai klodai: intelektualumas, išprusimas, gamtos suvokimas. Jo tapyba išsiskiria spalvingumu, optimizmu – jam pačiam būdingomis savybėmis. Rupi paveikslų faktūra, grynios spalvos, drąsus ir laisvas potėpis byloja apie jo tvirtą kūrybinę prigimtį. Tapyboje tėvas ekspresyvus, žaižaruojantis, kartu – subtilus.

Mintis savo paveikslams kaupdavo gamtoje, vėliau jas, abstrahuotas, išliedavo ant drobės. Jo medžio darbai persmelkti vitališkumo, gilaus Lietuvos istorijos ir liaudies meno suvokimo. Tėvo mene užkoduota būtis paslaptis ir spindi gyvenimo džiaugsmas. Jo kūrybinių yra privačiose kolekcijose Lietuvoje, Lenkijoje, Suomijoje, Švedijoje.“

Laukiniai – nesugadinti dailės mokslų

J. Butkevičius savo ir tėvo tapybą priskiria fovizmui – Prancūzijoje XX a. pradžioje atsiradusiai dailės krypti: „Abu esame laukiniai – nesugadinti dailės mokslų. Fovizmo pradžioje jų atstovų paveikslai buvo išmesti iš Paryžiaus parodos, o autoriai apšaukti laukiniais. Neilgai trukus už jų kūrybinius negailėta didelių pinigų.“

J. Butkevičius, apibūdindamas savo ir tėvo tapybą, tęsia: „Abu perėmėme ir Antano Gudaičio, kitų „arsininkų“ tradiciją. Lietuviškos ARS dailės krypties atstovai rėmėsi liaudies menu. Įsisavinti tapybos techniką man ir tėtėi padėjo profesorius Valdas Karatajus, jis buvo vedęs mano mamos pusseserę.“

J. Butkevičius džiaugiasi kelionių laisve – viena iš Lietuvos

atkurtos nepriklausomybės dovanų. „Aplankiau daugiau nei 70 šalių, pabuvojau penkiuose žemynuose, užkopiau į Kilimandžarą, Monblaną, kitų kalnų viršūnes. Ypač domina senų civilizacijų, egzotiškos šalys. Tuo turbūt užsikrėčiau, kai tėvas mane, aštuonmetį, nusivedė į „Kronikos“ kino teatrą Kaune. Man tada didžiulį išpūdį padarė ekrane pamatytos Amazonės džunglės. Daug pasaulio grožio mačiau, vis dėlto gražiausia šalis – Lietuva. Čia labai graži gamta, gausūs ir turtingi kultūriniai, pavymdžiui, liaudies meno, architektūros klodai, – teigia J. Butkevičius, neslėpdamas skausmo dėl masiškai kertamų miškų: –

Tai Lietuvos skaudulys! Baisu! Deja, su nepriklausomybe atplaukė ir negerovių... Beje, ir džungles labai kerta. Užtai ir tapau – tapyba turi būti atsvara negerovėms. Aš savo mišką Šveicarijos seniūnijoje tvarkau, valau, tačiau nekertu, nors manęs prašo medieną parduoti. Nerimau dėl niokojamos gamtos perteikia paveiksle „Ar išsaugosime žalią planetą?“

Perteikia emocijas

Pašnekovas teigia sužetų paveikslams imąs kaip ir tėvas – iš gamtos: „Jūs ant drobės perteikiu susintetinę – perleidę per savo suvokimą.“

Paroda „Nuo Šušvės iki Amazonės“ veiks iki birželio 14 d. Joje rodomi J. Butkevičiaus tapyti paveikslai ir dalis jo tėvo P. Butkevičiaus kūrybinių – paveikslai, medžio bareljefai.

„Pranas buvo apsišvietęs, gerai išstudijavęs dailę, tad labai organiškai peržengė ribą nuo gamtos kopijavimo iki sintezavimo. Jo profesionalumas absoliučiai laisvas – gauna impulsą ir improvizuoja. Jis tarsi žaisdamas kūrė – tai jo gyvenimas“, – apie P. Butkevičiaus kūrybą yra sakęs tapytojas prof. V. Karatajus.

„Jono darbai skamba fovistiniu ryškumu. Riebi dažų faktūra, dinamika perteikia kūrėjo emocijas. Jonas taip džiaugiasi gyvenimo spalvomis, kad, pasitelkęs visą savo gyvenimišką patirtį, išsilavinimą, leidžiasi į solinę improvizaciją, pasineria į pulsuojančią svingo ritmą“, – J. Butkevičiaus kūrybą įvertina tapytoja Ilona Žvinakienė.

P. Butkevičius. „Šušvė“. 1959 m.

J. Butkevičius. „Kaimo kelias“. 2020 m.

P. Butkevičius. „Dumsių dvaras“. 1993 m.

P. Butkevičius. „Gėlės mamai“. 1955 m.

J. Butkevičius su savo tapytu „Fovistiniu paveikslu“.